

Datum
2022-01-13

Henrik Wingfors
henrik.wingfors@energiforetagen.se
tfn 076- 623 63 55

Generaldirektör Karin Tegmark Wisell,
Folkhälsomyndigheten
Kopia till: socialminister Lena Hallengren, justitie- och
inrikesminister Morgan Johansson och energi- och
digitaliseringsminister Khashayar Farmanbar

Hemställan om att ta bättre hänsyn till samhällets behov en trygg energiförsörjning och medge undantag från reglerna om hushållskarantän

Sammanfattning

Energiföretagen Sverige är allvarligt bekymrade över att samhällets funktionalitet inte vägs in när rekommendationer och åtgärder för minskad smittspridning beslutas.

En del av samhällets grundläggande funktionalitet är en fungerande el- och värmeförsörjning. I vissa energiföretag är personalläget i skrivande stund kritiskt och ersättare kan inte tas in från andra företag eftersom det krävs specialkunskaper om den enskilda anläggningen för att klara drift och avhjälpande underhåll. Risken för stora samhällsstörningar på flera orter har därmed ökat markant den senaste tiden.

Regler för hushållskarantän är nu exempelvis en faktor som starkt bidrar till att friska, dubbel- eller trippelvaccinerade medarbetare utan symptom i energibranschen tvingas vara hemma om någon i hushållet testat positivt för Covid-19 trots att deras närvaro är verksamhetskritisk på företaget.

Enligt nuvarande regelverk för hushållskarantän kan individen, men inte arbetsgivaren, begära undantag från reglerna om karantän enligt Smittskyddslagens 3 kap 11§. Vi ser inte att smittskyddsläkarna skulle ha administrativ kapacitet att på ett skyndsamt och rättssäkert sätt kunna hantera hundratals ansökningar om undantag från reglerna om hushållskarantän från personer som arbetar i samhällsviktig sektor. Det är dessutom tveksamt ur ett arbetsgivarperspektiv att enskilda anställda själva behöver begära undantag. Det behövs ett generellt undantag.

Vi menar att, även om det finns risk för ökad spridning av Covid-19 med ett sådant undantag, att företag i energibranschen bör, där det behövs, kunna undanta verksamhetskritiska medarbetare från detta karantänkav.

Det är givetvis inte fråga om att sjuka medarbetare med förkylningssymptom ska vara på arbetet, utan enbart friska, dubbel- eller trippelvaccinerade medarbetare. Företagen kommer också självklart att fortsätta med sina lokala åtgärder för att förhindra spridning inom verksamheten, så risken för smitta är fortsatt mycket låg. Och det handlar endast om driftkritisk personal.

Hemställan

Energiföretagen Sverige hemställer att Folkhälsomyndigheten säkerställer att generellt bättre hänsyn tas till samhällets behov av en trygg energiförsörjning när rekommendationer och andra åtgärder för Covid-19-hantering tas fram eller revideras.

Vi hemställer vidare att myndigheten skyndsamt undersöker möjligheterna till en utökning av undantag från reglerna om hemkarantän för anställda i samhällsviktig sektor, såsom el- och värmeförsörjningen, på vis att arbetsgivaren kan tillåta dubbel- eller trippelvaccinerade verksamhetskritiska nyckelmedarbetare utan symptom att komma till jobbet trots konstaterad Covid-19-smitta i hemmet.

Bakgrund

Våra medlemsföretag förser hela det svenska samhället med el och fjärrvärme, och svarar därmed för ytterst centrala funktioner. All verksamhet i vårt samhälle är beroende av el. Huvuddelen av bebyggelsen i våra tätorter, inklusive vårdcentraler, äldreboenden och sjukhus, är beroende av såväl el som fjärrvärme och fjärrkyla. Störningar i el- eller värmeförsörjningen medför därmed allvarliga konsekvenser och skulle kraftigt försvåra hanteringen av pågående pandemi.

Sedan pandemins början, redan i januari 2020, vidtog ett stort antal företag energibranschen åtgärder som rese- och besöksförbud, delade upp skiftlag och andra åtgärder för att skydda verksamheten från sjukfrånvaro. Under hela pandemiperioden har energibranschen visat stort ansvarstagande och gjort de anpassningar som varit möjliga för att samhällsuppdraget – att leverera el och värme – ska kunna upprätthållas.

Skydd av samhällets funktionalitet tycks väga alltför lätt

Sverige går, liksom resten av världen, igenom en mycket stor utmaning, och vi inser att det kräver svåra politiska beslut och prioriteringar. Det finns en lång och väletablerad praxis där regering och riksdag får in beslutsunderlag från sina sektorsmyndigheter för att därefter väga samman olika samhällsmål inför beslut.

Det är givetvis en svår avvägning mellan å ena sidan samhällets behov av en fungerande energiförsörjning och å andra sidan sjukvårdens redan mycket ansträngda läge. Vår erfarenhet under coronapandemin är dock att samhällsmål vid sidan av folkhälsan, sjukvårdens kapacitet och samhällsekonomin inte på allvar vägs in vid beslut, vilket är anmärkningsvärt. De farhågor och perspektiv som förmedlas via sektorsmyndigheterna Svenska kraftnät och Energimyndigheten förefaller inte nå fram till beslutsfattarna vid bland annat Folkhälsomyndigheten.

Värme- och elförsörjningen är kritisk för pandemihantering

Fjärrvärme- och elförsörjningen är beroende av att personal för vissa kritiska funktioner såsom drift och avhjälpande underhåll finns tillgänglig dygnet runt. På många mindre orter sköts detta av endast en handfull individer med specialistkompetens.

Hittills har energiföretag genom kraftfulla insatser lyckats väl i att skydda verksamhet och kritisk personal. Men nu i januari har det som branschen varnat för under pandemins första vågor tyvärr börjat inträffa. Personal i driftskritiska funktioner har insjuknat i covid-19, trots strikta skyddsåtgärder. Ett flertal energiföretag flaggar för mycket ansträngd, och i vissa fall kritisk personalsituation då en betydande andel av symptomfri driftskritisk personal dessutom sitter i familjekarantän. Säkerhetsmarginalerna har därmed minskat,

och risken för störningar och avbrott i energiförsörjningen har blivit påtaglig på ett flertal orter.

Skulle exempelvis ett långvarigt avbrott i fjärrvärmeförsörjningen ske så växer en samhällskris ganska snabbt, dels genom störningar i annan kritisk verksamhet såsom sjukhus och räddningstjänst, dels genom att huvuddelen av stadens invånare blir utan exempelvis värme.

Energimyndigheten, som analyserar försörjningstryggheten, menar att ett centralt svar på en sådan kris är att kommunerna inrättar värmestugor, och det redan efter något dygn. Men att under en pandemi samla stora mängder människor, inklusive riskgrupper, i samma lokal vore naturligtvis mycket olyckligt och helt olämpligt. Därutöver skulle naturligtvis hälso- och sjukvårdens förmåga påverkas kraftigt.

Svenska kraftnät och Energimyndigheten har i sin rapportering till MSB återkommande rapporterat om nödvändigheten av att rutiner för prioritering av samhällsviktig verksamhet behöver etableras.

Väg in samhällskritiska verksamheter vid beslut

Men vi är, liksom nämnda myndigheter, bekymrade över tecken på att skydd av samhällets funktionalitet inte ens övervägs vid beslut om bestämmelser och rekommendationer rörande covid-19. FoHM har fått regeringens uppdrag att, i samarbete med bland annat MSB, ta fram en nationell operativ plan för vaccination. Vi erfar dock att MSB inte varit delaktiga i uppdraget, och att FoHM på ett tidigt stadium aktivt valt bort möjligheten att prioritera samhällets funktionalitet, något som återspeglats i de beslut som tagits sedan dess.

Trots påstötningar från både Energiföretagen Sverige och Svenska kraftnät så har vi inte fått några som helst signaler på att en sammanvägning av samhällsmål har gjorts vid framtagandet av strategier för vaccinering eller undantagsbestämmelser.

För oss förefaller det självklart att skyddet av vissa samhällskritiska funktioner måste få väga tungt. Risken för avbrott i exempelvis el-, värme- eller dricksvattenförsörjningen på grund av att driftskritisk personal insjuknar bör inte underskattas. Den samhällskritiska personalgruppen inom energisektorn är givetvis inte samtliga anställda i företagen utan endast anställda med drift- och beredskapsfunktioner. Exakt antal går inte att ange, men det handlar om ca 5000 personer.

Möjliggör avsteg från karantänsregler

Energiföretagen Sverige hemställer därför att Folkhälsomyndigheten säkerställer att hänsyn tas till samhällets behov en trygg energiförsörjning när strategier för Covid-19-hantering tas fram eller revideras, samt att myndigheten öppnar upp undantag från regler om hushållskarantän för verksamhetskritiska personalgrupper med avgörande betydelse för centrala funktioner i samhället, såsom el- och värmeförsörjningen.

Avslutande ord

Vårt förslag till åtgärder i hemställan kan behöva följas av fler åtgärder för att säkerställa samhällets funktionalitet och vi uppmanar att Folkhälsomyndigheten fortsätter att följa utvecklingen i samhällsviktiga sektorer och vi bistår gärna i det arbetet.

Stockholm som ovan

Åsa Pettersson, vd Energiföretagen Sverige

Energiföretagen Sverige ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Energibranschen investerar omkring 30–35 miljarder kronor årligen. Med rätt förutsättningar kan vi fortsätta trygga energileveranserna till hushåll, företag och samhälle – varje sekund, året om – samtidigt som vi driver på den förändring som möjliggör framtidens energisystem. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.